

Adviescollege Rechtspositie
Politieke Ambtsdragers
Postbus 556, 2501 CN Den Haag
Lange Voorhout 13, 2514 EA Den Haag

Datum: 15 september 2025

Onderwerp
Werkprogramma 2026 Adviescollege rechtspositie politieke ambtsdragers

Werkprogramma 2026

\ Inleiding

2025 heeft voor het college in het teken gestaan van de eerste periodieke herijking voor de financiële arbeidsvoorwaarden van de politieke ambtsdragers. Het advies wordt naar verwachting binnenkort vastgesteld door het college en in het najaar van 2025 toegestuurd aan de minister. In 2026 pakt het college de hieruit voortvloeiende acties op.

In het werkplan 2025 is aandacht besteed aan de aantrekkelijkheid van het politieke ambt, met specifieke focus op de rechtspositie van politieke ambtsdragers, waaronder de mogelijkheden tot politiek verlof voor werknemers. Conform de planning in het werkplan 2025 zal het college deze thematiek in 2026 verder oppakken en uitwerken.

In 2025 is aan het college verzocht zich te buigen over het beloningsniveau van de politieke gezagdragers in Caribisch Nederland (Bonaire, Sint-Eustatius en Saba; BES) en de herziening van de rechtspositie. De voorliggende vraag daarbij is op welke wijze een gelijkwaardig beloningsniveau bewerkstelligd kan worden waarbij mede rekening wordt gehouden met de lokale factoren en welke verschillende berekenings- en wegingsfactoren daarbij in welke mate een rol moeten spelen.

Het college treft verder voorbereidingen voor de aanstaande inwerkingtreding van het wetsvoorstel regels integriteit en vervolgfuncties bewindspersonen. Deze voorbereidingen zijn gericht op de ontwikkeling van een afwegingskader ter ondersteuning van de besluitvorming, evenals op het digitaal inrichten van een zorgvuldig proces voor de indiening

en afhandeling van aanvragen door (voormalige) bewindspersonen.

\ Periodieke herijking arbeidsvoorwaarden

De opdracht aan het college is om gevraagd en ongevraagd onafhankelijk te adviseren over de (financiële) rechtspositie (hierna: arbeidsvoorwaarden¹) van de politieke ambtsdragers in Nederland. De door het college uitgevoerde herijkingsonderzoek geeft een veelheid aan aangrijpingspunten en signalen voor het noodzakelijke onderhoud van de arbeidsvoorwaarden van politieke ambtsdragers. Elke vijf jaar wordt systematisch en in onderlinge samenhang beoordeeld of aanpassingen wenselijk zijn.

In het najaar van 2025 wordt het advies van het college aan het kabinet worden aangeboden en in 2026 zal het college de uit dit advies voortvloeiende taken en acties verder oppakken.

\ Verlofregeling voor politieke ambten

Het politieke ambt wordt in toenemende mate gekenmerkt door gevoelens van ressentiment en wantrouwen jegens politici die gebruikmaken van de wachtgeldregeling voor politieke ambtsdragers. Daarnaast is het politieke ambt minder aantrekkelijk geworden door factoren als sociale devaluatie, hoge afbreukrisico's en beperkte loopbaanperspectieven. Op grond van het Burgerlijk Wetboek hebben werknemers een wettelijk recht op politiek vergaderverlof voor ambten die niet volledig worden bezoldigd (zoals raadsleden, leden Eerste Kamer en deeltijd-wethouders). Na beëindiging van die politieke functie geldt niet zonder meer een terugkeergarantie voor de uren dat politiek verlof is opgenomen. Dat is afhankelijk van eventuele eigen afspraken met de werkgever. Voltijds ambtsdragers zoals leden van de Tweede Kamer of wethouders zijn genooddacht ontslag te nemen of onbetaald verlof op te nemen bij hun werkgever.

In 2026 beoogt het Adviescollege een onderzoek te laten verrichten om de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van politiekverlof nader te onderzoeken, een concept voor een verlofstelsel te ontwikkelen en de gevolgen hiervan voor rechtspositionele aanspraken, zoals de wachtgeldregeling, in kaart te brengen. Het college betreft tevens de werkgeversvereniging AWWN om een beeld te krijgen bij werkgevers over de (on)wenselijkheden bij een vorm van politiek verlof.

¹ De beloning van politieke ambtsdragers wordt ook wel aangeduid als bezoldiging, vergoeding, arbeidsvoorwaarde(n), (financiële) rechtspositie, honorering of salaris. In deze notitie worden de termen rechtspositie, bezoldiging, vergoeding (deze drie termen worden met name ook in de wet- en regelgeving gebruikt), beloning en arbeidsvoorwaarden afwisselend en door elkaar gebruikt en als synoniemen beschouwd. Zij geven het onderwerp aan waarover het college adviseert, t.w. de financiële rechtspositie: de verzameling van financiële rechten en plichten derhalve, die op politieke ambtsdragers van toepassing zijn. Het gaat om alle financiële regelingen en (wettelijke) bepalingen die van toepassing zijn op een individu en op de uitoefening van het ambt, in relatie tot het betreffende bestuursorgaan, met inbegrip van aanspraken zoals pensioen, ontslag, ziekte, verlof en vervanging, of arbeidsongeschiktheid.

\\ Adviesaanvraag inzake het beloningsniveau van politieke ambtsdrager op de BES-eilanden

Op 7 juli 2025 heeft het college de adviesaanvraag inzake het beloningsniveau van politieke ambtsdragers Bonaire, Sint-Eustatius en Saba van de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ontvangen.

Het rechtspositiebesluit van de politieke gezagsdragers BES is sinds 10 oktober 2010 niet meer fundamenteel herzien en niet aangepast naar aanleiding van wijzigingen die wel voor de rechtspositie van de (Europees Nederlandse) decentrale politieke ambtsdragers zijn doorgevoerd. Als gevolg hiervan is het beloningsniveau van de politieke ambtsdragers BES niet gelijkwaardig aan het beloningsniveau van de decentrale politieke ambtsdragers in Europees Nederland. De staatssecretaris vraagt het college te adviseren over de wijze waarop een gelijkwaardig beloningsniveau voor de bezoldiging van en vergoedingen voor de politieke ambtsdragers BES kan worden bewerkstelligd en welke verschillende berekenings- en wegingsfactoren daarbij in welke mate een rol spelen.

Het college zal in 2026 adviseren over de weging van verschillende berekenings- en wegingsfactoren en adviseren hoe de nieuwe bezoldigingsbedragen tot stand kunnen komen.

\\ Inwerkingtreding Wet regels integriteit en vervolgfuncties bewindspersonen

De inwerkingtreding van de Wet regels integriteit vervolgfuncties bewindspersonen wordt voorzien in 2026. Het college treft voorbereidingen om de in de wet neergelegde taken te kunnen uitvoeren. Deze taken hebben betrekking op het gemotiveerd adviseren over de toelaatbaarheid van het aanvaarden van politieke functies door voormalige bewindspersonen. In dit kader zijn de volgende activiteiten ondernomen:

Digitalisering aanvraagproces: Het college past de website aan teneinde (voormalige) bewindspersonen in staat te stellen digitaal aanvragen in te dienen. De bij deze aanvragen verstrekte persoonsgegevens en werkgeversinformatie worden opgeslagen in een beveiligde digitale werkomgeving die voldoet aan de EU Cloud Code of Conduct Level 2.

Ontwikkeling afwegingskader: Ter bevordering van consistente besluitvorming ontwikkelt het college een afwegingskader. Uitgangspunt daarbij is dat in gelijke gevallen gelijklopende besluiten worden genomen, tenzij sprake is van een objectieve en redelijke rechtvaardiging voor afwijking. Het afwegingskader wordt na iedere besluitvorming geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Internationale samenwerking: Het college onderhoudt contact met het Advisory Committee on Business Appointments (ACOPA) in het Verenigd Koninkrijk, gelet op de vergelijkbare adviestaak van deze instantie. Dit contact wordt in 2025 en 2026 voortgezet en verder geïntensiveerd.

Het college zal in 2026 de bevindingen meewegen uit het door de Universiteit van Amsterdam verrichte onderzoek naar buitenlandse adviesorganen met een soortgelijke taakstelling. Deze bevindingen worden benut voor de verdere ontwikkeling van de interne kennisbasis en organisatie.

Ten behoeve van de voorbereiding op de inwerkingtreding van de wet heeft het college in het afgelopen jaar reeds op vrijwillige basis advies uitgebracht aan oud-bewindspersonen.